Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Vastine

Puolustusministeriö
Hallitussihteeri Joona Lapinlampi

12.5.2026

Oikeusministeriö
Lainsäädäntöneuvos Janne Kanerva

Eduskunnan lakivaliokunnalle

HE 72/2026 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ydinenergialain sekä rikoslain 34 luvun 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt puolustusministeriöltä ja oikeusministeriöltä yhteistä kirjallista vastinetta otsikon esitystä koskeviin asiantuntijalausuntoihin.

Terminologia

Työ- ja elinkeinoministeriön lausunnon lopussa nostetaan esiin tuonnin, tuomisen ja siirtämisen termeihin liittyviä kysymyksiä.

Vastine: Rikoslain 34 luvun 6 §:ään ehdotetussa 4 momentissa ei rajattaisi sitä, mistä ydinräjähteen tuominen Suomeen tapahtuu, joten momentti lähtökohtaisesti kattaisi kaikkialta tapahtuvan ydinräjähteen tuomisen Suomeen. Koska 4 momentti koskisi poikkeuksia 1 momentissa tarkoitetuista teoista, huomioon on otettu 1 momentin sellaiset tekotavat, jotka ovat merkityksellisiä tässä yhteydessä. Pykälän 1 momentin tekotapoihin ei kuulu ydinräjähteen siirtäminen. Merkitystä tässä yhteydessä ei ole sillä, että joissakin muissa rikoslain (39/1889) pykälissä säädetään rangaistavaksi siirtäminen. Vaikka työ- ja elinkeinoministeriön lausunnossa on kiinnitetty huomiota tuonnin, tuomisen ja siirtämisen termeihin ja niiden käytön eroihin, lausunnosta ei ilmene, että ehdotettuun nimenomaan ydinräjähteitä koskevaan 4 momenttiin liittyisi ongelmia suhteessa lausunnon kyseisessä kohdassa esiin nostettuun muuhun sääntelyyn.

Ehdotetun säännöksen sanamuoto

Syyttäjälaitoksen lausunnossa rikoslain 34 luvun 6 §:ään ehdotetun 4 momentin muotoilua pidetään rikosvastuun ulottuvuuden selkeyden kannalta ongelmallisena.

Vastine: Tässä kuten myöskään laillisuusperiaatteen kannalta täsmennyksiä kaipaavien professori Kimmo Nuotion ja professori Sakari Melanderin lausunnoissa ei ole jäljempänä todetuin poikkeuksin konkretiaa (sanamuotoehdotuksia) sen suhteen, miten rikoslain 34 luvun 6 §:ään ehdotettavaa 4 momenttia voitaisiin täsmentää.

Tunnusmerkistötekijöiden ilmaiseminen pelkistetyssä muodossa ei tarkoita sitä, että rikosoikeudellinen säännös ei täyttäisi ainakin rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vähimmäisvaatimuksia. Ehdotettua säännöstä katsoessaan lukija heti huomaa, mitkä ovat poikkeussäännöksen kolme ulottuvuutta. Rikosoikeudellisen säännöksen liiallinen yksityiskohtaisuus ja tunnusmerkistöä määrittävien tekijöiden runsaslukuisuus voi pikemminkin joissakin tapauksissa haitata laillisuusperiaatteen

Postiosoite
Postadress
Postal Address

Puolustusministeriö
PL 31
00131 Helsinki

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Eteläinen Makasiinikatu 8
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

+358 295 16001

S-posti, verkkosivusto
E-post, webbplats
E-mail, website

kirjaamo.plm@gov.fi
defmin.fi

toteutumista. On otettava huomioon se, mitä elementtejä momenttiin on ylipäänsä laitettavissa sääntelyn kohteena oleva asia ja säännöksen tunnusmerkistötekijät huomioon ottaen.

Huomioon on myös otettava poikkeussäännöksen tulkintaohjeiden antaminen kattavasti ja asianmukaisesti perusteluissa, joita käytännön soveltajat tarkkaan katsovat. Niin tapahtuu varsinkin silloin, kun kysymys ei ole rutiiniluonteisesta massarikoksesta. Esimerkiksi perusteluissa kuvatun päätöksentekomenettelyn monitahoisuus- ja ulotteisuus ei ole peruste pitää itse säännöstä epätäsmällisenä, jos päätöksentekomenettelyn olennaiset piirteet kuitenkin ilmenevät perusteluista. Vastaava koskee myös muita ehdotetun säännöksen tunnusmerkistötekijöitä. On aihetta kiinnittää huomiota myös Helsingin käräjäoikeuden lausuntoon, joka on käytännön soveltajia edustavan tahon laatima ja jossa katsotaan, että ehdotettu säännös täyttää rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen asettamat täsmällisyydelle ja ennakoitavuudelle asetetut vähimmäisvaatimukset.

Lupa-, ilmoitus- ja valvontamenettely

Syyttäjälaitoksen lausunnossa katsotaan myös, että ehdotetun poikkeussäännöksen soveltamisen haasteellisuutta lisää se, että esityksessä ei säädettäisi ennakollisesta lupa-, ilmoitus- tai valvontamenettelystä.

Vastine: Suomen ja Yhdysvaltojen välistä puolustusyhteistyösopimusta koskevan hallituksen esityksen mukaan kansainväliseen tapaoikeuteen perustuva joukkojen immuniteetti rajoittaa valtion viranomaisten mahdollisuutta asettaa kansallisesti kyseenalaiseksi toisen valtion tai niiden viranomaisten tekemän valtiovallan harjoittamiseen liittyvän toimen pätevyys tai laillisuus (HE 58/2024 vp, s. 176). USA:n joukoilla on yksinomainen määräysvalta ennakolta sijoitettavan materiaalin luo pääsyyn, sen käyttöön ja siitä määräämiseen. Laissa edellytettyjä ilmoitusvelvollisuuksia, lupia ja hyväksyntöjä ei voida näin ollen edellyttää Yhdysvalloilta eikä Yhdysvaltojen toimintaa valvoa suomalaisten viranomaisten toimesta (HE 58/2024 vp, s. 60–61).

Suomen yksinomaista toimivaltaa alueellaan korostaa se, että Suomi määrää edelleen itse siitä, millä edellytyksillä toisten maiden sotilasjoukot voivat saapua Suomen alueelle. Toisten valtioiden, mukaan lukien Naton jäsenvaltioiden, joukkojen saapuminen Suomen alueelle perustuu aina Suomen nimenomaiseen pyyntöön tai suostumukseen. Suomen ja Yhdysvaltojen välisen puolustusyhteistyösopimuksen mukaisessa yhteistyössä oikeudellinen perusta Yhdysvaltojen joukkojen maahantuloon on itse sopimus.

Puolustusyhteistyösopimuksen mukaisessa konsultaatiossa Suomi voisi ilmoittaa joko yleisesti tai yksittäistapauksessa, että tietyntyyppinen toiminta ei ole hyväksyttävissä. Ottaen huomioon sopimuksen 1 artiklan 2 kohdan mukainen USA:n joukkojen velvollisuus kunnioittaa Suomen suvereniteettia, lainsäädäntöä ja kansainvälisoikeudellisia velvoitteita, tulisi Yhdysvaltojen joukkojen toimia Suomen kannan mukaisesti. Tätä velvoitetta tukee osaltaan myös 1 artiklan 1 kohdan periaatteellinen kirjaus puolustusyhteistyökehyksen luomisesta kansainvälisen oikeuden mukaisesti ja Suomen suostumuksella. Mikäli Suomi on ilmoittanut, että jokin toiminta ei ole Suomen lainsäädännön tai Suomea sitovien kansainvälisoikeudellisten velvoitteiden mukaista taikka että se edellyttää kansallista päätöksentekoa, tulisi USA:n joukkojen pidättäytyä kyseisestä toiminnasta ja toimia Suomen kannan mukaisesti sopimuksen 1 artiklan 2 kohdan mukaisen kunnioittamisvelvollisuuden vuoksi (HE 58/2024 vp, s. 11).

Konsultaation lisäksi merkityksellisiä ovat puolustusyhteistyösopimuksen 4 ja 11 artiklassa olevat viittaukset yhteensovittamis- ja ilmoitusmenettelyihin. Sopimuksen 11 artiklan mukaan Yhdysvaltojen joukkojen käytössä olevat ilma-alukset, alukset ja ajoneuvot saavat asianmukaisten yhteensovittamis- ja ilmoitusmenettelyjen mukaisesti vapaasti tulla Suomen alueelle, poistua sieltä ja liikkua siellä. Sopimuksen 4 artiklassa Yhdysvaltojen joukoille annetaan oikeus kuljettaa, sijoittaa ennakolta ja varastoida puolustuskalustoa, tarvikkeita ja materiaalia Suomessa. Yhdysvaltojen joukkojen tulee sopimuksen mukaan ilmoittaa Suomen Puolustusvoimille ennakolta sijoitettavan materiaalin lajit, määrät ja toimitusaikataulut etukäteen.

Edellä selostetuin perustein ennakollisesta lupa-, ilmoitus- tai valvontamenettelystä ei voida eikä ole tarpeen säätää erikseen. Samoin kuin yllä, on myös aihetta kiinnittää huomiota Helsingin käräjäoikeuden lausuntoon, joka on käytännön soveltajia edustavan tahon laatima ja jossa katsotaan, että

ehdotettu säännös täyttää rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen asettamat täsmällisyydelle ja ennakoitavuudelle asetetut vähimmäisvaatimukset.

Ehdotettujen poikkeusedellytysten selkeys

Professori Melander on nostanut esiin kysymyksen siitä, voitaisiinko rikoslain 34 luvun 6 §:ään ehdotettua 4 momenttia täsmentää viittaamalla puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 2 §:ään tai joihinkin sen pykälän kohtiin.

Professori Melander on myös todennut olevan jossain määrin epäselvää, mitä rikoslain 34 luvun 6 §:ään ehdotetun 4 momentin ensimmäisessä poikkeusedellytyksessä tarkoitetaan puolustusyhteistyöllä, jos sillä viitataan Pohjois-Atlantin liiton yhteiseen puolustusyhteistyöhön.

Vastine: Laki puolustusvoimista (551/2007) on hallituksen esityksessä kuvatulla tavalla osin pohjana kahdelle ensimmäiselle ehdotetulle poikkeusedellytykselle: 1) Suomen sotilaallinen puolustaminen, jota toteutetaan osana Pohjois-Atlantin liiton yhteistä puolustusta tai puolustusyhteistyötä; ja 2) Pohjois-Atlantin liiton yhteinen puolustus.

Ensimmäisen poikkeusedellytyksen osalta ”puolustusyhteistyöllä” ei viitata Naton piirissä tehtävään puolustusyhteistyöhön, vaan kyse on Suomen sotilaallisesta puolustamisesta, jota toteutetaan osana kahden- ja monenvälistä puolustusyhteistyötä.

Suomen sotilaallinen puolustaminen on puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan Puolustusvoimien tehtävä. Suomen sotilaalliseen puolustamiseen kuuluvat puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 1 kohdan alakohtien mukaan a) maa-alueen, vesialueen ja ilmatilan valvominen sekä alueellisen koskemattomuuden turvaaminen, b) kansan elinmahdollisuuksien, perusoikeuksien ja valtiojohdon toimintavapauden turvaaminen sekä laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustaminen; sekä c) sotilaskoulutuksen antaminen ja vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen ohjaaminen sekä maanpuolustustahdon edistäminen.

Suomen sotilaallinen puolustaminen on Suomen liityttyä Natoon yhteensovitettu osaksi liittokunnan yhteistä puolustusta. Puolustusvoimien tehtäviin puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 2 kohtaan on lisätty Pohjois-Atlantin liiton yhteinen puolustus, johon kuuluvat: a) Suomen ja muiden Pohjois-Atlantin liiton jäsenvaltioiden puolustaminen aseellisia hyökkäyksiä vastaan yhteistyössä niiden asevoimien kanssa; b) Suomen ja Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen ja puolustuskyvyn ylläpitäminen ja kehittäminen.

Puolustusvoimista annetun lain 2 §:ssä ei kuitenkaan säädetä nimenomaisesti nyt ehdotetun poikkeusperusteen mukaisesta tilanteesta ”Suomen sotilaallinen puolustaminen, jota toteutetaan osana Pohjois-Atlantin liiton yhteistä puolustusta tai puolustusyhteistyötä”. Nyt ehdotetun poikkeussäännöksen sekä puolustusvoimista annetun lain 2 §:n kirjoitustavat poikkeavat toisistaan siinä määrin, ettei pykälään ei tästä syystä olisi tarkoituksenmukaista viitata ensimmäisen poikkeusedellytyksen osalta. Tällainen viittaus tekisi poikkeussäännöksestä epäselvän.

Vastaavasti toisen poikkeusedellytyksen, Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen, osalta viittaaminen puolustusvoimista annetun lain 2 §:ään ei olisi mahdollista, sillä kyseeseen voisi tulla tilanne, jossa kyse olisi toisen Naton jäsenvaltion puolustamisesta, jolloin Suomen alueen käyttäminen olisi tarpeellista, mutta jolloin ei kuitenkaan olisi kyse Suomen puolustamisesta.

Kolmannella poikkeusedellytyksellä, puolustusyhteistyöllä, viitataan kahden- ja monenväliseen puolustusyhteistyöhön, jota tehdään myös muiden kuin Naton jäsenvaltioiden kanssa.

Puolustusyhteistyötä koskien ei ole olemassa sellaista sääntelyä, johon olisi tarkoituksenmukaista viitata ehdotetussa poikkeussäännöksessä. Todettakoon myös, että termi ”puolustusyhteistyö” esiintyy jo voimassa olevassa lainsäädännössä. Puolustusvoimista annetun lain 14 §:n 1 momentissa säädetään, että Puolustusvoimilla on oikeus tilapäisesti käyttää muita kuin pysyvässä käytössään olevia kiinteistöjä, jos se on sotilaallisen harjoitustoiminnan, puolustusyhteistyön, Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen toimeenpanon tai puolustusvalmiuden kohottamisen kannalta välttämätöntä. Puolustusyhteistyö ei siten terminä ole lainsäädännön kannalta uusi tai epäselvä, sillä sen merkityssisältöä on avattu myös nyt käsiteltävänä olevan esityksen perusteluissa.

Edellä selostetuin perustein viittaus puolustusvoimista annetun lain 2 §:ään olisi harhaanjohtava eikä vastaisi ehdotetun sääntelyn tarkoitusta.

Professori Melander on lisäksi todennut epäselväksi jäävän, onko yleiselle ja soveltamisalaltaan jossain määrin jäsentymättömälle puolustusyhteistyötä koskevalle poikkeusperusteelle aitoa tarvetta. Jos kaikenlainen puolustusyhteistyötä koskeva poikkeusedellytys kuitenkin katsotaan välttämättömäksi, olisi poikkeusedellytyksen soveltamisalaa professori Melanderin mukaan rajattava esimerkiksi Suomen sotilaallisen puolustamisen kannalta välttämättömään puolustusyhteistyöhön.

Vastine: Toimintaympäristön ennakoimattomuus edellyttää varautumista erilaisiin kehityskulkuihin ja kykyä toimia joustavasti paitsi osana liittokuntaa niin myös tarvittaessa erilaisissa puolustusyhteistyön kahden- ja monenvälisissä kokoonpanoissa. Pohjois-Atlantin liiton yhteisellä puolustuksella ei ole aina kytköstä Suomen puolustamiseen. Puolustusyhteistyön merkitys voi korostua esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa on nopeampaa toimia kahden- tai monenvälisesti kuin liittokuntana.

Puolustusyhteistyötä ei poikkeusedellytyksenä voida eikä ole tarkoituksenmukaista sitoa välttämättömyyteen tai määritellä muutenkaan tarkemmin edellä sanottu huomioiden. Tämä on ehdotetun sääntelyn kannalta hyvin keskeistä.

Päätöksenteko

Professori Melander on myös katsonut, että poikkeussäännöksen piiriin kuuluva päätöksenteko- ja kannanmuodostusjärjestelmä muodostavat verraten vaikeaselkoisen ja monimutkaisen kokonaisuuden. Tämän voidaan katsoa yleisesti ottaen vastavan myös **valtakunnansyyttäjän** ja **professori Nuotion** lausunnoissa todettua. Professori Melander on lisäksi todennut, että ydinräjähteiden kiellosta poikkeamista koskevasta päätöksentekomenettelystä säätäminen olisi laillisuusperiaatteen asettamat vaatimukset paremmin täyttävä sääntelymalli.

Vastine: Rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen edellyttämän tarkkarajaisuuden vuoksi rikoslain 34 luvun 6 §:ään ehdotettavassa 4 momentissa on aihetta mainita teon tapahtuminen päätöksenteko- tai sopimusjärjestelmän mukaisesti. Tämä myös sulkee pois sen, että poikkeussäännös mahdollistaisi yksityishenkilöiden momentissa kuvatun toiminnan. On muutenkin selvää, että poikkeussäännöksen hyväksyttävyyden kannalta toiminnan on tapahduttava asianmukaisesti toimintaa koskevan päätöksenteko- tai sopimusjärjestelmän mukaisesti jo senkin takia, että yksityishenkilöt tulevat suljetuiksi poikkeussäännöksen piiristä. Voidaan kuitenkin pitää selvänä, että näiltä osin säännöstä ei kyetä tarkentamaan erilaiset päätöksenteko- ja sopimusjärjestelmät huomioon ottaen. Hallituksen esityksessä esitetyt kattavat ja asianmukaiset perustelut ovat ratkaisevassa asemassa.

Poikkeussäännöksen alaan sisältyvä ydinräjähteen tuominen Suomeen taikka sen kuljettaminen, toimittaminen tai hallussapito Suomessa olisi aina osa laajempaa ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittista tilannetta ja asiakokonaisuutta. Päätöksenteko- tai sopimusjärjestelmä viittaisi säännöksessä mainittujen poikkeusedellytysten mukaiseen Suomen sotilaallisesta puolustamisesta, Pohjois-Atlantin liiton yhteisestä puolustuksesta tai puolustusyhteistyöstä päättämiseen tai niitä koskeviin sopimuksiin. Kuhunkin tilanteeseen sovellettaisiin asiakokonaisuutensa perusteella asianmukaisinta kansallista päätöksenteko- ja kannanmuodostustapaa.

Nato-asioiden kansallista käsittelyä ja päätöksentekoa on käsitelty Natoon liittymistä koskevan hallituksen esityksen (HE 315/2022 vp) jaksossa 5. Kansallisessa kannanmuodostuksessa ja päätöksenteossa noudatetaan samoja menettelytapoja ja säännöksiä kuin muussakin Natoon liittyvässä kansallisessa kannanmuodostuksessa ja päätöksenteossa.

Perustuslain 93 §:n 1 momentin mukaan Suomen ulkopolitiikkaa johtaa tasavallan presidentti yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa. Suomen sotilaallista puolustamista, Natoa ja puolustusyhteistyötä koskevassa kannanmuodostuksessa keskeinen on tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan yhteisen kokouksen (TP-UTVA) rooli. Valiokunnan on valmistelevasti käsiteltävä tärkeät ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja muita Suomen suhteita ulkovaltoihin koskevat asiat, näihin liittyvät tärkeät sisäisen turvallisuuden asiat sekä tärkeät kokonaismaanpuolustusta koskevat asiat. Keskeiset ulko- ja turvallisuuspoliittiset asiat linjataan TP-UTVA:ssa tasavallan presidentin johdolla yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa. Suomen kannat Naton ydinasepolitiikan kehittämiseen ja toimeenpanoon linjataan TP-UTVA:ssa.

Valtioneuvostolle kuuluvat asiat ratkaistaan valtioneuvoston yleisistunnossa tai asianomaisessa ministeriössä. Valtioneuvoston yleisistunnossa ratkaistaan perustuslain 67 §:n mukaisesti laajakantoiset ja periaatteellisesti tärkeät asiat sekä ne muut asiat, joiden merkitys sitä vaatii.

Tilanteissa, joissa kyse ei ole erikseen säädetyistä päätöksentekomenettelyistä, joihin eduskunta osallistuu, eduskunnalle annetaan tietoa Suomen sotilaallisesta puolustamisesta, Naton yhteisestä puolustuksesta ja puolustusyhteistyöstä sekä niihin mahdollisesti liittyvistä ydinräjähteitä koskevista asioista perustuslain 47 ja 97 §:n perusteella. Esimerkiksi TP-UTVA:ssa linjatuista Suomen kannoista Naton ydinasepolitiikasta annetaan tietoa eduskunnalle perustuslain 47 ja 97 §:n mukaisesti.

Naton toimintaan ja puolustusyhteistyöhön osallistumista koskevaan päätöksentekoon sovellettaisiin tapauskohtaisesti erityisesti lakia kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta (418/2017). Suomen alueelle tuloa ja maassaoloa koskevasta lupamenettelystä säädetään aluevalvontalaissa (755/2000).

Ottaen huomioon edellä selostetut perustuslain säännökset sekä voimassa olevan lainsäädännön vakiintuneet päätöksentekomenettelyt, erillisestä, tapauskohtaisesta päätöksentekomenettelystä säätäminen ydinräjähteitä koskien olisi epätarkoituksenmukaista eikä vastaisi ehdotetun sääntelyn tavoitteisiin. Päätöksentekomenettelyn monitahoisuus- ja ulotteisuus ei myöskään ole peruste pitää itse ehdotettua säännöstä epätäsmällisenä, jos päätöksentekomenettelyn olennaiset piirteet kuitenkin ilmenevät perusteluista. Rikoslaki ei myöskään olisi oikea laki tällaisesta päätöksenteosta säätämiseen.

Tilanteet, joissa mahdollinen päätös jouduttaisiin tekemään, voivat olla keskenään hyvin erilaisia ja moninaisia. Yhden mallin mukainen päätöksentekomekanismi ei olisi myöskään tarpeeksi joustava. Tästä syystä on välttämätöntä, että myös ydinräjähteitä koskien voidaan noudattaa jo voimassa olevia, perustuslakiin perustuvia päätöksentekomenettelyjä, jolloin myös ylin valtionjohto voi arvioida, mikä on asiakokonaisuutensa perusteella asianmukaisin kansallinen päätöksenteko- ja kannanmuodostustapa.

Professori Nuotio on nostanut esiin kysymyksen siitä, onko erottelulla oikeudelliseen ja poliittiseen perusteeseen merkitystä sen arviointiin, onko asiassa toimittu päätöksenteko- ja sopimusjärjestelmän mukaisesti.

Vastine: Perustuslain 93 §:n 1 momentin mukaan Suomen ulkopolitiikkaa johtaa tasavallan presidentti yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa. Keskeiset ulko- ja turvallisuuspoliittiset asiat linjataan TP-UTVA:ssa tasavallan presidentin johdolla yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa. Suomen kannat Naton ydinasepolitiikan kehittämiseen ja toimeenpanoon linjataan TP-UTVA:ssa. Lisäksi aluevalvontalain mukaisiin lupiin tai puolustusyhteistyösopimuksen mukaiseen konsultaatioon liittyvä asia voidaan tarvittaessa käsitellä TP-UTVA:ssa.

Aluevalvontalain lupa-asioiden osalta puolustusministeriö voi pidättää itselleen päätösvallan muutoin Pääesikunnan ratkaistavaksi kuuluvassa asiassa. Puolustusministeriö voisi esimerkiksi antaa Puolustusvoimille ohjausta siitä, mitkä asiat tulee nostaa päätettäväksi poliittiselle tasolle.

Jos asian katsottaisiin olevan perustuslain 67 §:ssä tarkoitetulla tavalla laajakantoinen tai periaatteellisesti tärkeä, asia voitaisiin siirtää valtioneuvostosta annetun lain 14 §:n mukaisesti valtioneuvoston yleisistunnossa ratkaistavaksi.

Myös Professori Nuotio tuo lausunnossaan esiin, että vaikka kansallinen kannanmuodostus olisikin taustaltaan poliittista, on tämä kanta sitova ja viranomaisten ja muiden Suomen edustajien on toimittava sen mukaisesti. Kun ydinräjähteitä koskeva kanta on muodostettu tai ydinräjähteitä koskeva päätös on tehty asianmukaista päätöksenteko- ja kannanmuodostustapaa noudattaen, rikosvastuuta ei ehdotettujen poikkeusedellytysten mukaisissa tilanteissa syntyisi.

Professori Nuotion mukaan olisi lisäksi aiheellista harkita vielä rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen edellyttämän ennakoitavuuden kannalta päätöksentekoa koskevan lisäehdon täsmentämistä siten, että siinä selvästi viitataan myös kansalliseen päätöksentekoon: ”… niitä koskevan päätöksenteko- tai sopimusjärjestelmän mukaisesti siten kuin niistä on kansallisesti säädetty”.

Vastine: Päätöksentekojärjestelmällä tarkoitetaan lähinnä kansallista päätöksentekojärjestelmää, mutta Suomi osallistuu päätöksentekoon myös Natossa. Myös Natossa tehtäviin ydinpelotetta koskeviin päätöksiin tehdään kansallinen kannanmuodostus.

Naton jäsenenä Suomi osallistuu Naton operatiiviseen suunnitteluun ja Suomen alue on otettu huomioon Naton operatiivisessa suunnittelussa. Naton operatiivisesta suunnittelusta vastaavat Naton sotilasviranomaiset yhteistyössä jäsenvaltioiden asevoimien edustajien kanssa. Pohjois-Atlantin neuvosto hyväksyy strategisen tason operatiiviset suunnitelmat.

Natossa tapahtuvaa ydinpelotteen käytännön toteutusta ohjaa ja kontrolloi Naton ydinasepolitiikan suunnitteluryhmä (NPG), jossa jäsenvaltioita edustavat puolustusministerit. Suomi osallistuu liittokunnan ydinpelotetta koskevan politiikan päätöksentekoon. Päätöksenteko perustuu kuten muutenkin Natossa jäsenvaltioiden yksimielisyydelle.

Edellä selostetun perusteella professori Nuotion ehdottama lisäehto ”siten kuin niistä on kansallisesti säädetty” ei sovi säännökseen päätöksenteon osalta.

Nato-jäsenyys on osa Suomen puolustusratkaisua. Liittokunnan yhteisen puolustuksen lisäksi puolustuskykyä täydentävät Euroopan unionin jäsenyys ja kansainvälinen puolustusyhteistyö, kuten Yhdysvaltojen kanssa tehty puolustusyhteistyösopimus, joka on uusin ja merkittävin kahdenvälisistä puolustusyhteistyötä koskevista sopimusjärjestelyistä. Pohjoismaiden kesken tehdään puolustusyhteistyötä sekä kahdenvälisesti että monenvälisesti Nordefcossa (*Nordic Defence Cooperation*). Myös erilaiset monenväliset aloitteet ja maaryhmät tukevat Euroopan maiden puolustusyhteistyötä: Britannian johtama JEF-maaryhmä (*Joint Expeditionary Force*), Saksan johtama kehysvaltiokonsepti (*Framework Nations Concept, FNC*), Ranskan johtama Euroopan interventioaloite (*European Intervention Initiative, EI2*), pohjoinen ryhmä sekä Pohjoismaiden ja Baltian maiden välinen puolustusyhteistyö. Puolustusyhteistyöstä on tehty lukuisia kahden- ja monenvälisiä yhteistyöasiakirjoja liittolais- ja kumppanimaiden kanssa.

Suomi toimii joka tapauksessa kansallisen lainsäädäntönsä puitteissa, eikä siihen tarvitse erikseen viitata tai painottaa sitä esitetyssä poikkeussäännöksessä. Tällainen ehdotettu lisäys tekisi säännöksestä epäselvän eikä se myöskään vastaisi esityksen tavoitteita.

Poikkeussäännöksen soveltamisala ja rikosoikeudellinen toimivalta

Professori Nuotio on nostanut esiin kysymyksen siitä, keitä henkilöitä tekijöinä rikoslain 34 luvun 6 §:ään ehdotettu 4 momentti koskee (ketkä henkilöt vapautuvat sen perusteella rikosoikeudellisesta vastuusta).

Professori Nuotio on nostanut esiin myös, että jos halutaan ajatella asiaa siltä kannalta, että kotimaisten toimijoiden rikosvastuu voisi toteutua, jollei säädettyjä menettelyitä noudateta, olisi aiheellista lisätä itse rikostunnusmerkistöön tekotapa, jossa rangaistavaksi säädettäisiin ydinaseen tuonnin ym. *salliminen*.

Vastine: Ehdotetussa poikkeussäännöksessä ei ole rajausta, jonka perusteella sitä sovellettaisiin ainoastaan toisen valtion joukkoihin. Ehdotettu poikkeussäännös koskisi siten sekä toisen valtion joukkoja näiden suorittaessaan tehtäviään että suomalaisia näiden toimiessa poikkeussäännöksessä todetulla tavalla. Suomalaisten osalta rajoitteena olisivat lisäksi ovat ydinräjähteitä koskevat kansainvälisten sopimukset, joihin Suomi on liittynyt. Sopimusten ja poikkeussäännöksen puitteissa toimittaessa rikosvastuuta ei syntyisi. Suomella ei kuitenkaan ole omia ydinaseita eivätkä ydinaseet koskaan olisi Suomen hallinnassa.

Vaikka ulkomaisen sotilashenkilöstön kuuluminen Suomen rikosoikeudelliseen lainkäyttövaltaan on joissakin tilanteissa rajoitettu, ehdotettu yleisesti muotoiltu poikkeussäännös tarvitaan edistämään säännöksen tavoitteiden toteutumista. Professori Nuotionkin lausunnon perusteella varmuutta ei yksittäistapauksessa välttämättä ole siitä, milloin ulkomaisten joukkojen teko kuuluu Suomen rikosoikeudelliseen lainkäyttövaltaan. Poikkeussäännöksen tarve koskee niin tilanteita, joissa on epäselvyyttä teon kuulumisesta ilman poikkeussäännöstä Suomen rikosoikeudelliseen lainkäyttövaltaan, kuin niitäkin tilanteita, joissa teko siihen kuuluu niin ulkomaalaisen kuin suomalaisen tekemänä, ja joissa teko ilman poikkeussäännöstä olisi rangaistava ydinräjähderikoksena.

Poikkeussäännökselle on siten tarvetta, vaikka kansainväliseen tapaoikeuteen perustuva joukkojen immuniteetti rajoittaa valtion viranomaisten mahdollisuutta asettaa kansallisesti kyseenalaiseksi toisen valtion tai niiden viranomaisten tekemän valtiovallan harjoittamiseen liittyvän toimen pätevyys tai laillisuus.

Sitä, voidaanko ylipäänsä kyseessä olevaa kriminalisointia (rikoslain 34 luvun 6 §:n 1 momenttia) säätää koskemaan tapauksia, joissa ei voida kansallisesti toteuttaa rikosvastuuta, on yleisempi rikoslakia koskeva kysymys. Tämän esityksen tarkastelun kohteena ei ole ollut se, minkä tekojen tulee olla ja mitä teot voivat olla rangaistavia rikoslain 34 luvun 6 §:n 1 momentin nojalla.

”Sallimista” koskisivat muutenkin samat perustelut kuin yllä uudesta päätöksentekomenettelystä säätämisestä selostettu. Perustuslain säännökset sekä voimassa olevan lainsäädännön vakiintuneet päätöksentekomenettelyt huomioiden erillisestä, tapauskohtaisesta päätöksentekomenettelystä säätäminen ydinräjähteitä koskien olisi epätarkoituksenmukaista eikä vastaisi ehdotetun sääntelyn tavoitteisiin.

Professori Nuotio on nostanut esiin tapauksen, jossa vieraan vallan sotavoimiin kuuluva alus liikkuu Suomen aluevesillä ja jossa Suomen rikosoikeudellinen lainkäyttövalta hänen näkemyksensä mukaan sulkeutuu ainakin eräissä tilanteissa pois.

Vastine: On epäselvää, missä tarkoituksessa professori Nuotio nostaa tämän asian esiin suhteessa rikoslain 34 luvun 6 §:ään ehdotettuun 4 momenttiin. Suomen lainkäyttövallan alaan kuulumaton toiminta on joka tapauksessa sellaista riippumatta siitä, säädetäänkö rikoslain 34 luvun 6 §:n 4 momentin poikkeussäännös vai ei. Professori Nuotion esiin nostama tapaus ei myöskään sulje pois ehdotettavan yleisluonteisen poikkeussäännöksen tarvetta sen koskiessa eri tavoin tehtyjä momentissa tarkoitettuja tekoja.

Kyse on samantyyppisestä asiasta kuin edellisessä vastauskohdassa, joka koskee poikkeussäännöksen tekijäpiiriä sekä toisen valtion joukkojen vapautumista Suomen rikosoikeudellisesta lainkäyttövallasta.